

1 sierpnia – 77. rocznica Powstania Warszawskiego

1 sierpnia 1944 roku o godz. 17.00 wybuchło Powstanie Warszawskie. Zostało ono zorganizowane przez Armię Krajową w ramach akcji "Burza". Od strony militarnej było wymierzone przeciwko Niemcom, jednak jego głównym celem była próba ratowania powojennej suwerenności oraz niepodległości Polski, poprzez odtworzenie w stolicy legalnych władz państwowych, będących naturalną kontynuacją władz przedwojennych. W tym roku mija 77. lat od tego wydarzenia.

Decyzja o podjęciu powstańczej walki z Niemcami w Warszawie została podjęta dopiero w drugiej połowie lipca 1944 r. Wcześniej kierownictwo Armii Krajowej nie zakładało działań zbrojnych w stolicy – dla uniknięcia zniszczeń i cierpień ludności cywilnej. W ramach akcji "Burza" polskie oddziały miały początkowo koncentrować się poza stolicą i wkroczyć do niej po wycofaniu się Niemców lub w natarciu wraz z Armią Czerwoną. W ten sposób postąpiono podczas wyzwolenia Wilna i Lwowa.

Zmiana decyzji Generała Bora-Komorowskiego

Jeszcze w połowie lipca 1944 r. Komenda Główna AK kierowała transporty broni do wschodniej Polski, uszczuplając warszawskie zapasy. 14 lipca głównodowodzący gen. Bór-Komorowski pisał, że: "Przy obecnym stanie sił niemieckich powstanie nie ma widoków powodzenia".

Tydzień później gen. Komorowski zmienił jednak zdanie i 22 lipca 1944 zakomunikował swojemu sztabowi decyzję o podjęciu walki z Niemcami w Warszawie. Głównym pomysłodawcą był jednak gen. Leopold Okulicki "Niedźwiadek". Argumentował on, że prowadzenie walki poza Warszawą było nierealne. Wyprowadzenie z niej po kryjomu wielu uzbrojonych żołnierzy AK zajęłoby zbyt wiele czasu wobec szybko rozwijających się wydarzeń na froncie. Ponadto Okulickiemu bardzo zależało na zajęciu Warszawy przez AK, zanim zjawią się w niej Rosjanie.

Nadzieja na samodzielne wyzwolenie Warszawy

Samodzielne pokonanie garnizonu niemieckiego w Warszawie wydawało się władzom AK zadaniem wykonalnym, a kolejne wydarzenia zdawały się tylko potwierdzać tę tezę. 20 lipca dokonano zamachu na Adolfa Hitlera, co pozwalało przypuszczać, że władze Trzeciej Rzeszy tracą kontrolę nad sytuacją wewnętrzną. Front na terytorium Polski posuwał się szybko i po 20 lipca Warszawę zapelniały tłumy zdemoralizowanych żołnierzy uchodzących przed Armią Czerwoną. Rodziło to nadzieje, że Niemcy nie będą się twardo bronić w Warszawie, a być może ich morale zupełnie się załamało, tak jak w 1918 r.

63 dni krwawych walk

31 lipca 1944 roku, wskutek otrzymanych meldunków o wycofywaniu się Niemców z przedpola Warszawy i pojawieniu się sowieckich czołówek pancernych w bezpośredniej bliskości stolicy, gen. Bór-Komorowski po konsultacji z oficerami swojego sztabu i delegatem rządu na kraj Janem Jankowskim podjął decyzję o rozpoczęciu powstania w Warszawie następnego dnia – 1 sierpnia 1944 o godz. 17.00.

Od tej chwili, przez kolejne 2 miesiące Warszawa stała się miejscem heroicznego boju żołnierzy Armii Krajowej z przeważającymi siłami hitlerowskimi. W żaden efektywny sposób na pomoc Powstaniu nie przyszły wojska sowieckie, które stały na drugim brzegu Wisły. Po 63 dniach krwawych walk, 2 października 1944 roku, powstańcy złożyli broń i wraz z ludnością cywilną opuścili Warszawę. Następnie, na rozkaz Hitlera, stolica Polski była systematycznie niszczona, aż do jej wyzwolenia 17 stycznia 1945 roku.

oprac.: Jerzy Górko

red.: Paulina Dulewicz

